



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Βιομηχανική Οργάνωση II: Θεωρίες Κρατικής Παρέμβασης & Ανταγωνισμού

Ενότητα 1: Αιτιολόγηση της κρατικής παρέμβασης

Νικόλαος Χαριτάκης

Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Περιεχόμενα

- Ορισμοί
- Αγορές και συγκεντρώσεις
- Εμπόδια εισόδου
- Συγκρουσιακές αγορές (contestable markets)
- Θεωρία δεσπόζουσας επιχείρησης
- Στρατηγικός ανταγωνισμός και περιορισμός τιμών
- Αντίσταση αγορών (entry deterrence)
- Διάχυση φέρμας



Ορισμός αγοράς

- Δεν είναι τόσο εύκολο όσο φαίνεται
- Ο προσδιορισμός των πραγματικών αγορών μπορεί να γίνει μέσω:
 - Του προσδιορισμού των φυσικών χαρακτηριστικών των προϊόντων των επιχειρήσεων
 - Της τεχνολογίας ή των πρώτων υλών που χρησιμοποιούν
 - Την μέση ελαστικότητα (cross price elasticity) των τιμών ζήτησης των προϊόντων
 - Στατιστικών προσδιορισμών
- Τα παραδείγματα της Alcoa και της DuPont



Μέτρηση της συγκέντρωσης

- Λόγος συγκέντρωσης: CR_x , ή μερίδιο αγοράς των x μεγαλύτερων επιχειρήσεων
 - Εύκολος στην μέτρηση
- Δείκτης Herfindhal: $H = \sum S_i^2$, όπου S_i =μερίδιο αγοράς της επιχείρησης i
- Δείκτης Herfindhal Hirschman : $HHI = \sum S_i^2$
 - Ο δείκτης HHI είναι πολύ σημαντικός στις περιπτώσεις αντι-τραστ.



Οικονομίες κλίμακας και εμπόδια εισόδου (1/2)

- Γιατί υπάρχουν συγκεντρώσεις στην αγορά?
 - Οικονομίες κλίμακας και εμπόδια εισόδου
- Οι οικονομίες κλίμακας συνδέονται με το LRAC και τις plant και multi-plant οικονομίες
 - Αρνητικές οικονομίες κλίμακας τελικά εμφανίζονται, κυρίως λόγω δαπανών του μάνατζμεντ



Οικονομίες κλίμακας και εμπόδια εισόδου (2/2)

- Κάτω από καθεστώς ελεύθερης εισόδου, N συμμετέχοντες, $\pi(ne)$ είναι το κέρδος της κάθε επιχείρησης, αν υπάρχουν N επιχειρήσεις μείον τα έξοδα εισόδου.
 - Αυτό σημαίνει ότι η είσοδος είναι ελεύθερη μέχρι του σημείου:



Εμπόδια στην είσοδο

- Δύσκολο να προσδιοριστούν και μπορούν να εμφανιστούν λόγω ρυθμιστικών ή στρατηγικών επιλογών
- Bain: ορίζει τα εμπόδια (BTE) με όρους παραγόμενου αποτελέσματος – υπάρχουν όταν οι επιχειρήσεις έχουν υπερβολικά κέρδη
- Stigler: BTE είναι κόστη παραγωγής που προκαλούνται από τους νεοεισερχόμενους και όχι από τους ήδη υπάρχοντες στην αγορά
- Von Weizsacker: BTE είναι κοινωνικά μη επιθυμητά εμπόδια εισόδου των πόρων που θα έπρεπε να σπαταλώνται για την προστασία των ήδη υπαρχόντων στην αγορά



Η θεωρία των ανταγωνιστικών αγορών (Baumol et al, 1982) (1/2)

- Μη επιστρεφόμενες δαπάνες (sunk costs) είναι δαπάνες που δεν πρόκειται να ανακτηθούν από την στιγμή που η επιχείρηση αποχωρήσει από την αγορά
- Τέλειος ανταγωνισμός αγορών?
 - Προϋποθέτει πολυπροϊοντικές επιχειρήσεις, εντελώς ελεύθερη είσοδο και έξοδο, μηδενικές μη επιστρεφόμενες δαπάνες και προσαρμογή της παραγόμενης ποσότητας γρηγορότερη από την προσαρμογή των τιμών

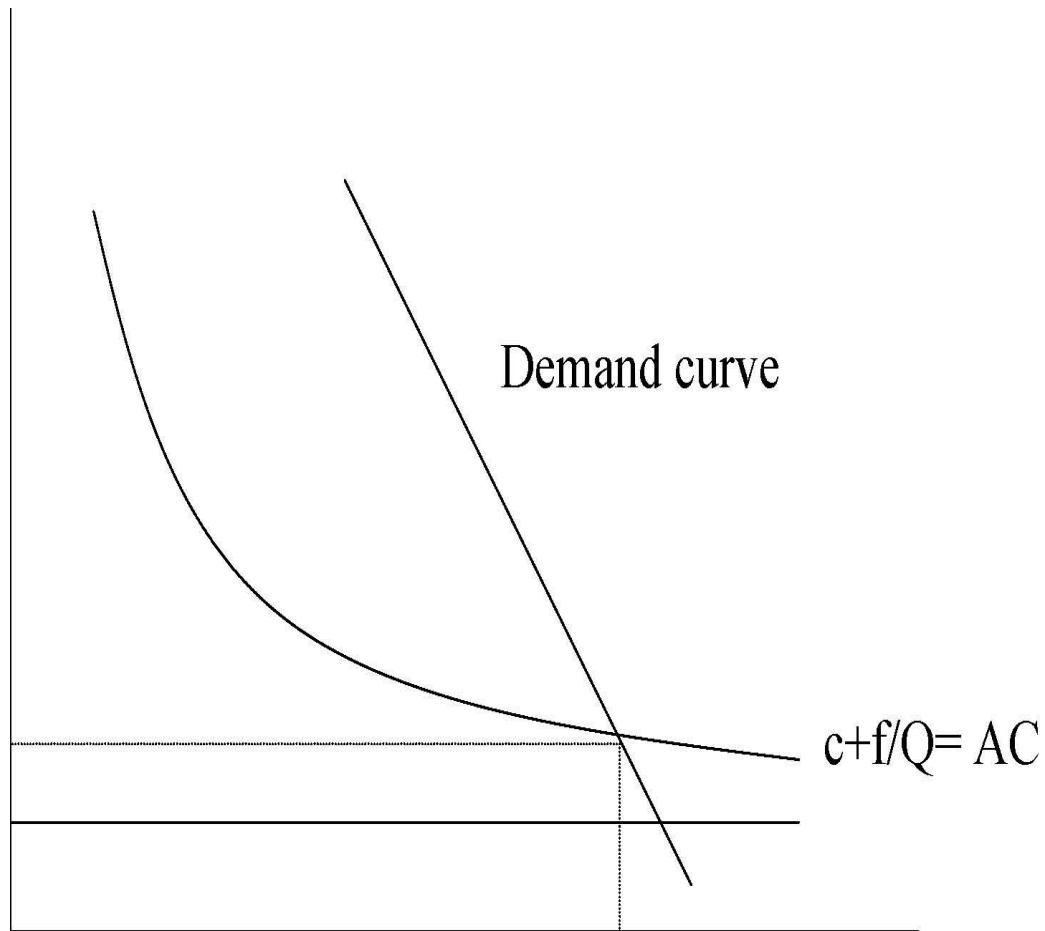


Η θεωρία των ανταγωνιστικών αγορών (Baumol et al, 1982) (2/2)

- Γιατί γίνεται τόση φασαρία γι' αυτού του είδους τις αγορές – “επανάσταση στη θεωρία των αγορών”?
- Αυτό στρέφει την προσοχή από την ανταγωνιστικότητα της αγοράς στον αριθμό των επιχειρήσεων. Παράδειγμα η απελευθερωμένη αεροπορική βιομηχανία στις ΗΠΑ



Τίτλος



Θεωρία δεσπόμενου επιχείρησης (1/5)

- Έχουμε μία μόνο δεσπόμενου επιχείρηση
- Έχουμε επιβολή ανταγωνιστικού περιορισμού (ποινής) το υψηλότερου κόστος προμηθευτών
- Η δεσπόμενου επιχείρηση έχει υπολειμματικές απαιτήσεις (residual claims)



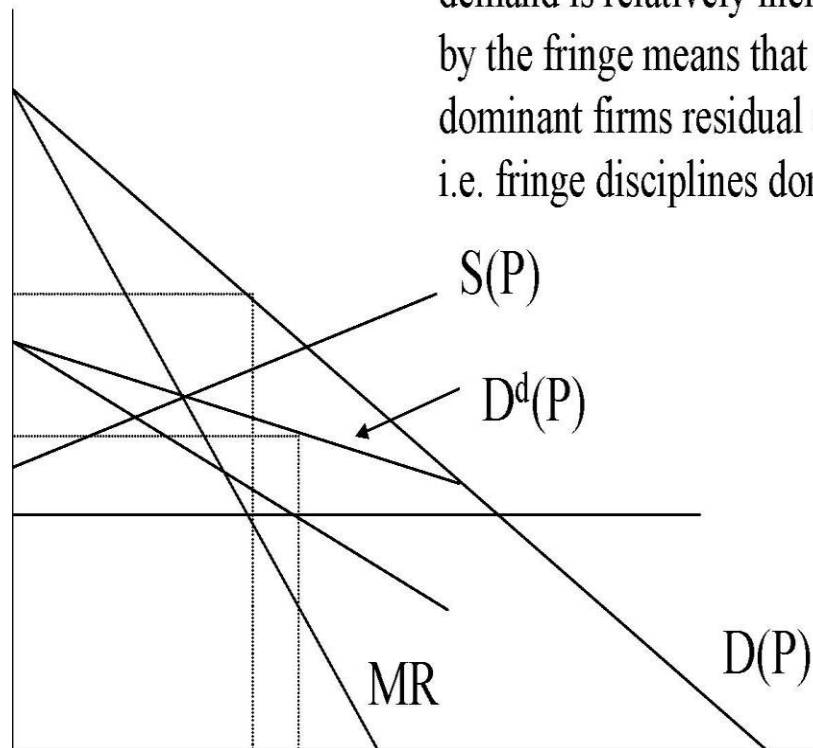
Θεωρία δεσπόμενου επιχείρησης (2/5)

- Ερωτήματα:
 - Σε ποιο βαθμό οι ανταγωνιστικοί περιορισμοί αποτελούν πειθαρχικές κυρώσεις στην συμπεριφορά της δεσπόμενου επιχείρησης?
 - Με ποιο τρόπο μπορεί να εξελιχθεί η κυριαρχία της δεσπόμενου επιχείρησης?



Θεωρία δεσπόζουσας επιχείρησης (3/5)

demand is relatively inelastic an elastic supply
by the fringe means that the elasticity of
dominant firms residual demand is very high.
i.e. fringe disciplines dominant firm.



Θεωρία δεσπόζουσας επιχείρησης (4/5)

Μια λύση για την δεσπόζουσα επιχείρηση είναι να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της όταν η ζήτηση είναι υπολειμματική. Αποδεικνύεται ότι ακόμα κι αν η ζήτηση είναι σχετικά ανελαστική μια ελαστική προσφορά που προκλήθηκε από την επιβολή του ανταγωνιστικού περιορισμού, σημαίνει ότι η ελαστικότητα της υπολειμματικής ζήτησης της δεσπόζουσας επιχείρησης είναι πολύ υψηλή.



Θεωρία δεσπόζουσας επιχείρησης (5/5)

- Τι γίνεται διαχρονικά με την κυριαρχία?
- Σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή: $S(P(t))=x(t)$, αν $P(t)>c_f$, διαφορετικά είναι 0.
- Όπου: $x(t)$ είναι η δυναμική του περιορισμού, c_f είναι το μοναδιαίο παραμετροποιημένο κόστος, καθώς και η απαιτούμενη μονάδα για την παραγωγή του προϊόντος και $u(t)$ είναι ο λόγος διακράτησης
- Για την επέκταση του περιθωρίου, επενδύει σε νέο δυναμικό που κοστίζει $\$/z$ /μονάδα:
- $\Delta x(t) = [P(t) - c_f]x(t)u(t)1/z$; if $P(t) \geq c_f$



Ποιά πρέπει να είναι η στρατηγική της δεσπόζουσας επιχείρησης; (1/2)

- Μυωπική τιμολόγηση
 - Επιλέγεις τιμή που μεγιστοποιεί τα κέρδη της τρέχουσας περιόδου. Αυτό αποδίδει μεγάλα κέρδη τώρα αλλά πολύ γρήγορα μικραίνει το μερίδιο της αγοράς.
- Οριακή τιμολόγηση
 - Θέτεις τιμή που δεν επιτρέπει επενδύσεις με περιθωριακό κέρδος, π.χ. $P=rZ+c_f$

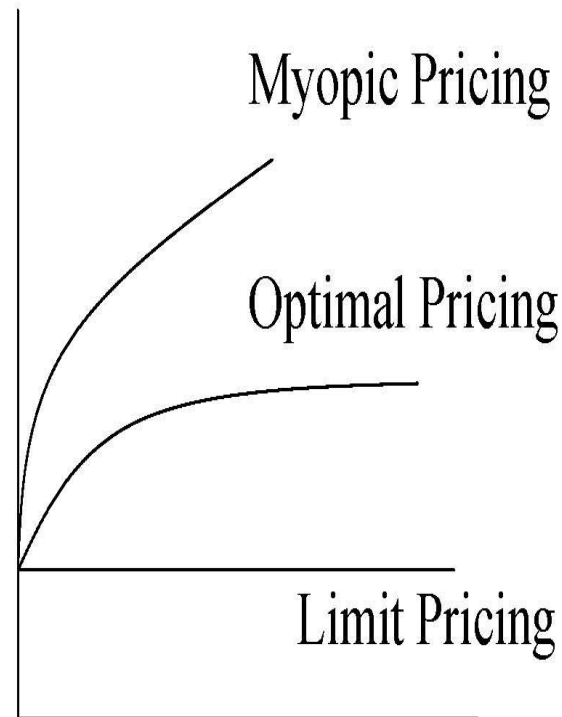
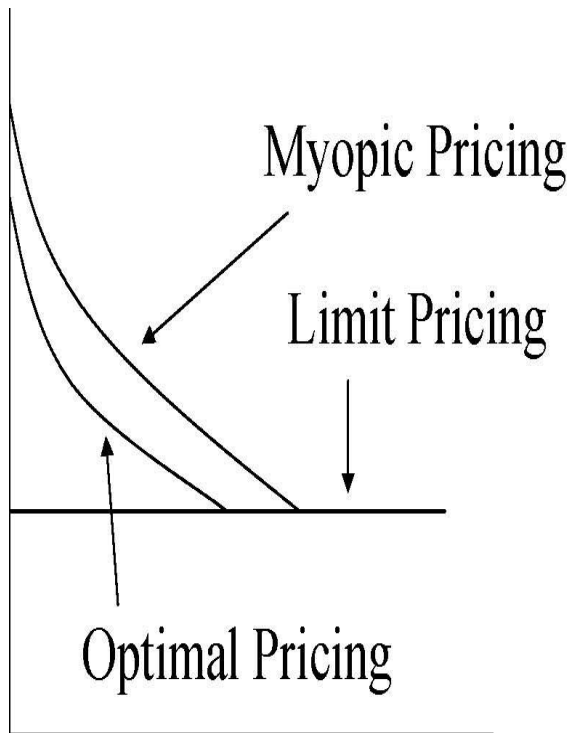


Ποιά πρέπει να είναι η στρατηγική της δεσπόμενουσας επιχείρησης; (2/2)

- Ιδανική τιμολόγηση
 - Αυτή βρίσκεται ανάμεσα στα δύο άκρα. Τις περισσότερες φορές η μυωπική τιμολόγηση δεν μεγιστοποιεί τα κέρδη (δεν μεγιστοποιεί την παρούσα αξία), το ίδιο όμως συμβαίνει και με την οριακή τιμολόγηση.



Οριακή, μυωπική και ιδανική τιμολόγηση

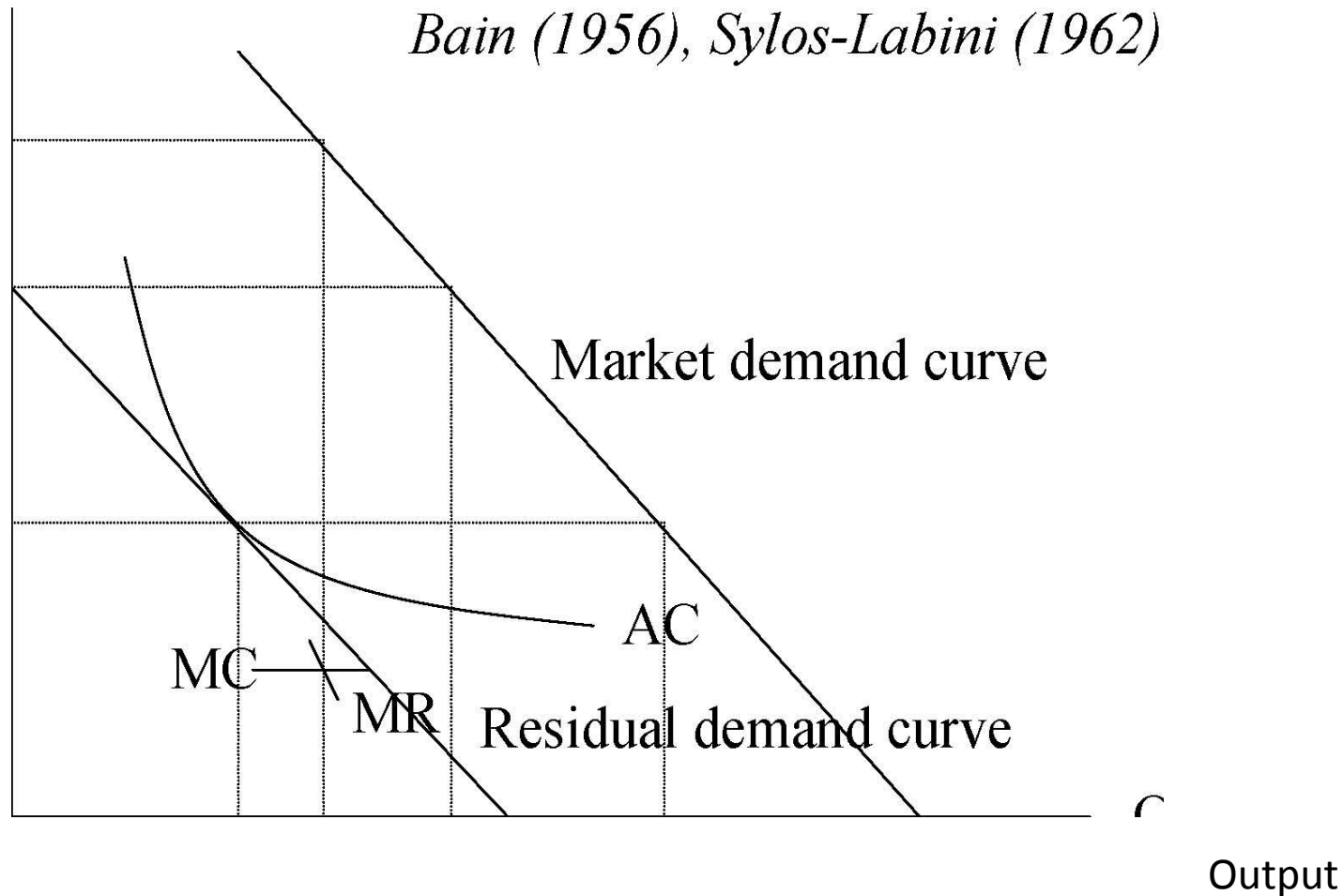


Στρατηγικός ανταγωνισμός

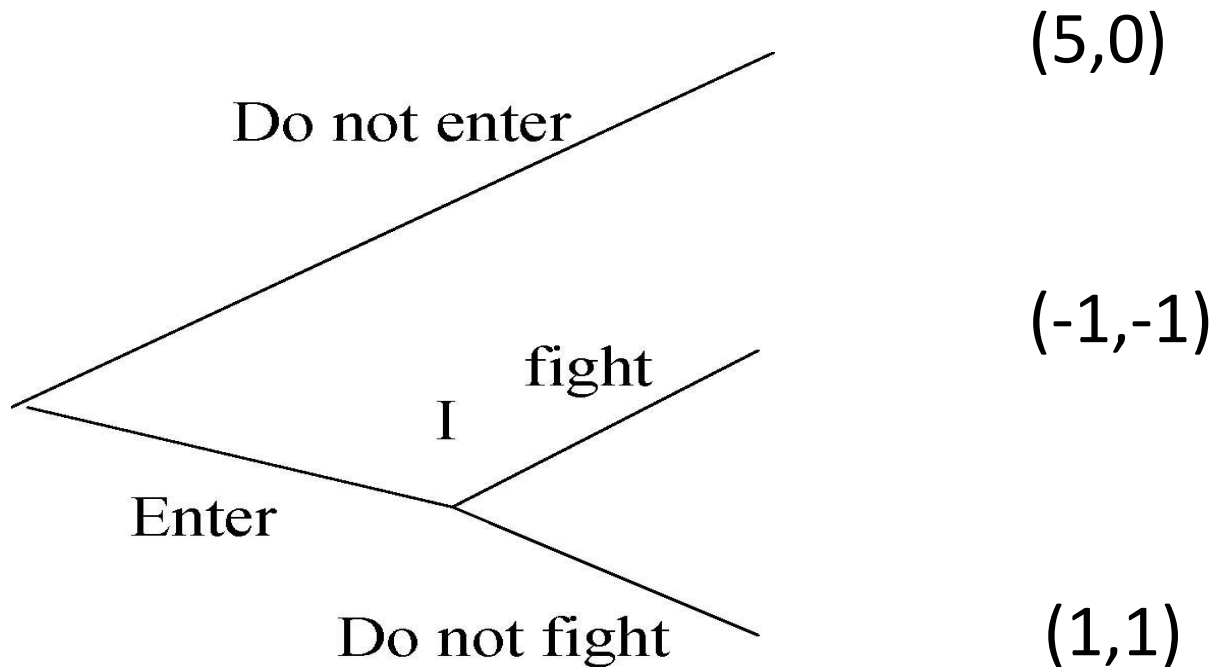
- Στρατηγικός ανταγωνισμός είναι η συμπεριφορά της επιχείρησης που αποσκοπεί στην βελτίωση της μελλοντικής της θέσης στην αγορά.
- Ο πρώτος τρόπος μελέτης του φαινομένου ήταν η παρατήρηση της οριακής τιμολόγησης από τον υπάρχοντα στην αγορά για να μειωθεί η δυνατότητα κέρδους του εισερχόμενου.



Θεωρία οριακής τιμολόγησης



Είναι η οριακή τιμολόγηση αξιόπιστη?



Ο εισερχόμενος κινείται πρώτος, ο υπάρχων απαντάει. Για αποτελέσματα (x,y) ο υπάρχων λαμβάνει x και ο εισερχόμενος y . Η ισορροπία Nash είναι: εισέλθετε, μην αντιδράσετε, με αποτέλεσμα $(1,1)$.



Επηρεάζοντας την είσοδο αξιόπιστα

- Κόστη προσαρμογής σημαίνει ότι μειώνοντας την ποσότητα μετά την είσοδο κοστίζει στον υπάρχοντα:
$$C(Q_t) = a + bQ_t + 0.5(Q_t - Q_{t-1})$$
- Καμπύλη μάθησης: αξιόπιστη για να παράγει αρκετά στην αρχή και να μειώσει το κόστος στο μέλλον
- Εναλλασσόμενα κόστη: έχει νόημα να κρατήσεις τις τιμές χαμηλές για να προσελκύσεις πελάτες
- Επένδυση σε υπερβάλλουσα ποσότητα: με σκοπό τη μείωση του οριακού κόστους παραγωγής και κατ' επέκταση δέσμευση για υψηλότερη παραγωγή μετά την είσοδο.



Το μοντέλο του Dixit για την προστασία της εισόδου (1/2)

- Αυτό δουλεύει με την μείωση του οριακού κόστους του υπάρχοντος με αποτέλεσμα την μεγαλύτερη απόδοση από την αύξηση της παραγωγής ($MC=C$ κάτω από το όριο της αρχικής παραγωγής, αλλά $MC=C+R$ πάνω από το όριο της αρχικής παραγωγής)



Το μοντέλο του Dixit για την προστασία της εισόδου (2/2)

- Παράδειγμα:

Αν: $P=10-(X_I-X_E)$; $C_I=6+rK_I+cX_I$, $C_E=6+(r+c)X_E$; K πρέπει τουλάχιστον να ισούται με το X , I =υπάρχων E =εισερχόμενος, τότε:

$X_I=(10-X_E-c)/2$ κάτω από την αρχική δυνατότητα (reaction curve I)

$X_I=(10-X_E-c-r)/2$ πάνω από την αρχική δυνατότητα (ίδιο με τον εισερχόμενο)

Και $r=1$ και $c=1$ για απλούστευση στο σχήμα που ακολουθεί.

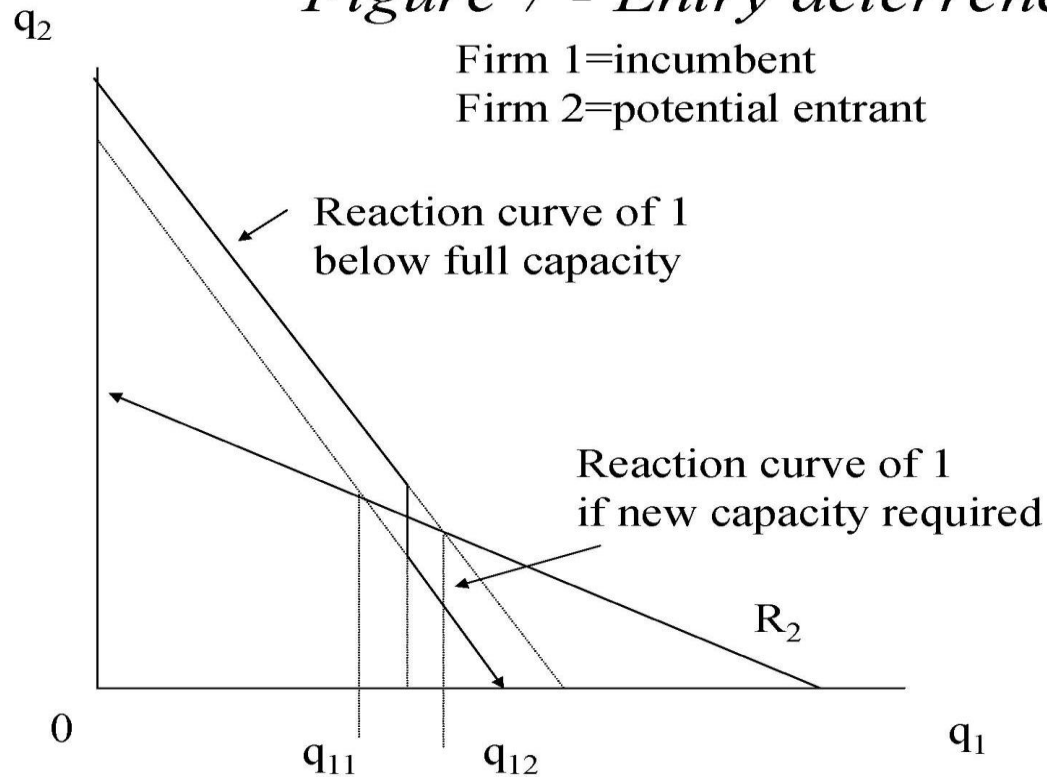


Προστασία εισόδου

Figure 7 - Entry deterrence

Firm 1=incumbent

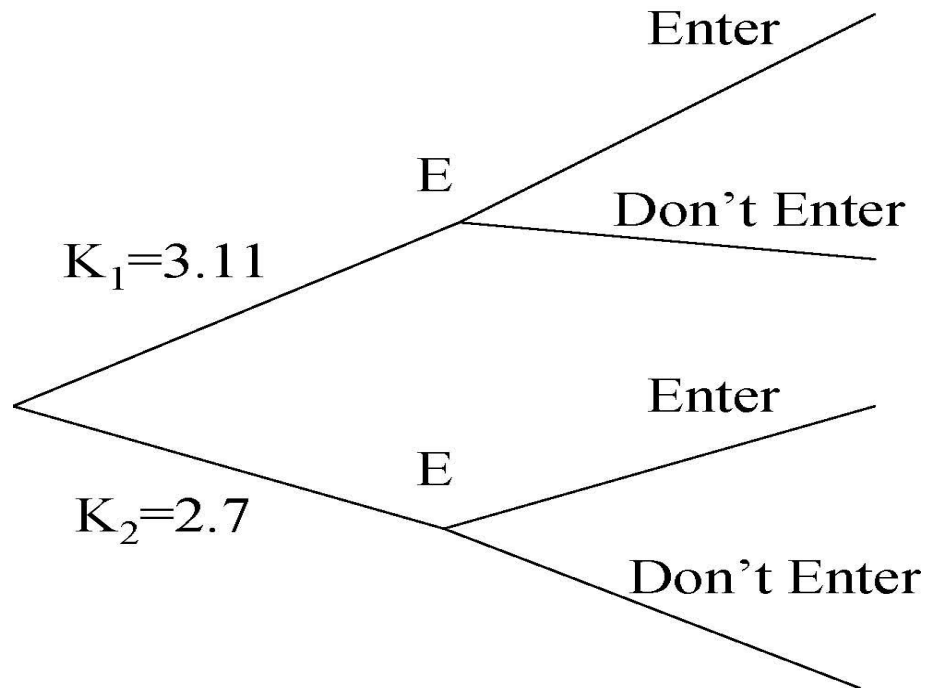
Firm 2=potential entrant



By choosing capacity between q_{11} and q_{12} entry may be deterred.¹⁹



Στρατηγική προस्ताσία εισόδου



Ο υπάρχων μπορεί να επιλέξει ένα επίπεδο παραγωγής πριν την είσοδο. Αυτό σημαίνει ότι η ισορροπία Nash δίνεται από το K_1 , Μην εισέρχεστε.



Αυξάνοντας τα κόστη των αντιπάλων

Ένας αξιόπιστος τρόπος προστασίας της εισόδου είναι η λήψη μέτρων που αυξάνουν τα κόστη των αντιπάλων:

- Ρυθμίσεις
- Συνδικάτα
- Grand-fathering των δικαιωμάτων

Αυτές οι στρατηγικές αποδίδουν παρ' όλο που αυξάνουν τα κόστη του υπάρχοντος, διότι αυξάνουν πολύ περισσότερο τα κόστη των αντιπάλων.



Διάχυση (1/2)

- Αν υπάρχουν δύο υποκατάστατα αγαθά X και Y , τότε συμφέρει στο μονοπώλιο να παράγει μόνο το αγαθό X και να εξοικονομεί σταθερά κόστη.
- Αν όμως η ζήτηση για Y αυξάνει, τότε διευκολύνει την είσοδο στην παραγωγή του αγαθού Y .



Διάχυση (2/2)

- Ως ήδη υπάρχων μπορεί να θέλεις να παράγεις το Y πριν αποβεί επωφελές για οποιοδήποτε άλλο να το κάνει, με σκοπό αφ' ενός να εμποδίσεις την είσοδο και αφ' ετέρου να διατηρήσεις την τιμή του X υψηλή
- Αυτό μπορεί να μην είναι κοινωνικά αποτελεσματικό και μπορεί να οδηγήσει σε πληθώρα αγαθών (παρ' όλο που και ανταγωνισμός εκεί θα οδηγήσει).



Τέλος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 0.1 διαθέσιμη [εδώ](#).



Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Νικόλαος Χαριτάκης 2015. Νικόλαος Χαριτάκης. «Βιομηχανική Οργάνωση II : Θεωρίες Κρατικής Παρέμβασης & Ανταγωνισμού. Αιτιολόγηση της κρατικής παρέμβασης». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECON100>.



Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.



Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

